

Między Niemcami i Rosją – Adolf Bocheński

Nowe wydanie „Między Niemcami a Rosją” – arcydzieła polskiej refleksji o geopolityce i polityce zagranicznej, klasycznej lekcji realizmu politycznego i analizy stosunków międzynarodowych, ukazało się dzięki staraniom krakowskiego Ośrodka Myśli Politycznej. W tomie znalazły się m.in. artykuły, które Adolf Bocheński opublikował w okresie od ukazania się tego dzieła do wybuchu II wojny światowej. Pokazują one reakcję autora na dynamicznie zmieniającą się sytuację międzynarodową i próbę jej interpretacji w duchu uprzednich założeń.

Tytuł: „Między Niemcami a Rosją. Wybór pism”

Wydawca: Ośrodek Myśli Politycznej

Rok wydania: 2019

ISBN 978-83-66112-15-5

Oprawa: miękka

Liczba stron: 552

Ze wstępu autorstwa Macieja Zakrzewskiego:

Adolf Bocheński wskazywany jest, obok Władysława Studnickiego i Stanisława Mackiewicza, jako trzeci z najważniejszych przedstawicieli proniemieckiej orientacji geopolitycznej dwudziestolecia międzywojennego. Z pewnością kluczową rolę „ojca założyciela” odgrywał w tym gronie Studnicki. Stanisław Swianiewicz wspominając czołowego polskiego germanofila pisał: *Za czasów niepodległości jego indywidualność nie mieściła się w żadnym z istniejących ugrupowań*

politycznych. Znałem natomiast licznych intelektualistów, których stosunek do Studnickiego graniczył z uwielbieniem, co bynajmniej nie znaczyło, że odnosili się od niego bezkrytycznie. Imponowało im jego całkowite oddanie się jednej idei i jego odwaga w samotnej niemal drodze przeciwko prądowi opinii publicznej. Niektórzy nazywali siebie uczniami Władysława Studnickiego. Wymienić tu należy przede wszystkim Stanisława Mackiewicza oraz Adolfa Bocheńskiego, chyba najwybitniejszych przedstawicieli polskiej myśli konserwatywnej w bieżącym stuleciu.

Uwielbienie, co dostrzega Swianiewicz, nie wyklucza własnego zdania. Mackiewicz czy Bocheński byli myślicielami zbyt dojrzałymi, aby zadowalać się powtarzaniem schematów „mistrza”, tworzyli na własny rachunek. To, co ich łączyło, to usilna próba dokonania rewolucji paradygmatu w polskim myśleniu geopolitycznym. Studnicki tworzył zręby własnej koncepcji w opozycji do ustaleń Dmowskiego. Jego kluczowa praca *Sprawa Polska* z 1910 r. jest przede wszystkim walką z prorosyjską orientacją autora książki *Niemcy, Rosja i kwestia Polska* z 1908 r. Nie przypadkiem ostatnie z kluczowych dzieł tej orientacji, prezentowane *Między Niemcami a Rosją* Adolfa Bocheńskiego, rozpoczyna się swoistą „inwokacją” wymierzoną w ostatnie bastiony dmowszczyzny.

Jednak pozycja Studnickiego, Mackiewicza i Bocheńskiego względem Dmowskiego polegała nie tyle na absolutnym odrzuceniu stworzonego przez niego schematu, ile na jego pogłębieniu. Dmowski był radykalnym burzycielem insurekcyjnego frankofilzmu. Rozpatrywał sprawę polską w układzie rosyjsko-niemieckim, kierunek profrancuski był rezultatem wniosków wynikających z rozważań nad schematem podstawowym. Dmowski zakorzenił swoją teorię w doktrynie

nacjonalistycznej, nakazującej ofensywnie działać przeciwko narodowi o większym potencjalnie asymilacyjnym. Trzeba pamiętać, że u Dmowskiego podmiotem historii był naród, a nie państwo. Stąd cała jego geopolityka i jej uwarunkowania są absolutnie nieczytelne bez zakorzenienia w jego teorii narodowej. Studnicki wystąpił przeciwko Dmowskiemu. W czasach I wojny światowej ostatecznie wypracował kształt swojej teorii, która również spoglądała na sprawę polską w układzie między Niemcami a Rosją, jednak inaczej niż myśl Dmowskiego wyznaczała wektory. Nie wychodził z teorii narodowej, ale z innych względnie stałych determinantów gospodarczych. Współpraca polsko-niemiecka to nie był taktyczny wybór pomiędzy dwoma ścierającymi się siłami, ale koncept uzasadniony wielkim potencjałem gospodarczym.

***

O Autorze:

Adolf Bocheński (1909-1944), wybitny publicysta polityczny, czołowy myśliciel II RP, o orientacji konserwatywno-państwowej. Urodził się 13 kwietnia 1909 r. w Ponikwie, majątku rodzinnym położonym w Małopolsce Wschodniej. Ukończył gimnazjum klasyczne we Lwowie, a następnie rozpoczął studia w Ecole des Sciences Politiques w Paryżu, które ukończył mając 20 lat, ze złotym medalem. Po powrocie do Lwowa uzyskał magisterium z prawa. Działalność publicystyczną rozpoczął już w latach 20. W 1925 r. opublikował napisaną wraz z bratem Aleksandrem broszurę „Tendencje samobójcze narodu polskiego”, w której bracia Bocheńscy poddali krytyce polskie tradycje polityczne minionych stuleci. W 1927 r. rozpoczęli wydawanie pisma „Głos Zachowawczy”, propagującego idee konserwatywne, nawiązujące m.in. do tradycji krakowskich „Stańczyków”, cenionych przez Adolfa za

realizm polityczny. W 1928 r. opublikował książkę „Ustrój a racja stanu”, jedno z najciekawszych dzieł myśli politycznej II RP. Od 1931 r. publikował na łamach „Buntu Młodych” (od 1937 r. ukazującego się pod tytułem „Polityka”), posługując się także pseudonimem Franciszek Czerwiński. Pod pseudonimem Franciszek Landorf pisywał również do „Drogi” oraz do wileńskiego „Słowa”. Jego erudycyjne artykuły dotyczyły problematyki historyczno-politycznej – poruszały zagadnienia konstytucyjno-ustrojowe, a także kwestie polskiej polityki zagranicznej i racji stanu. Tym ostatnim poświęcona była jego najgłośniejsza książka „Między Niemcami a Rosją”, wydana nakładem „Polityki” w 1937 r., uważana często za najwybitniejsze polskie dzieło poświęcone zagadnieniom geopolitycznym. Za największego wroga Polski Bocheński uważał Rosję sowiecką. Należał do tych myślicieli II RP, którzy szans na jej osłabienie upatrywali w powstaniu między Polską a Rosją niepodległych państw narodów uciemnionych przez Rosjan – zwłaszcza ukraińskiego. Po wybuchu II wojny światowej – mimo problemów zdrowotnych, które zwalniały go ze służby wojskowej – Bocheński wstąpił do 22 pułku ułanów, z którym przedostał się do Francji. Brał udział w walkach pod Narwikiem, uczestniczył w końcowym etapie kampanii francuskiej, a po znalezieniu się w Syrii, razem z Brygadą Karpacką walczył w Libii i we Włoszech. Został dwukrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych oraz Krzyżem Virtuti Militari. Zginął 18 lipca 1944 r., rozbrajając – na ochotnika – pole minowe pod Ankoną. W 2005 r. ukazała się monografia Kazimierza Michała Ujazdowskiego „Żywotność konserwatyzmu. Idee polityczne Adolfa Bocheńskiego”.

Spis treści